Dr. W. K. H. Feuilletau de Bruyn

Welk aandeel

heeft Dr. van Mook gehad in de Gezagsschemering in Nederlandsch-Indie??

Tojo wordt hartelijk door Soekarno begroet

PERPUSTAKAAN
— MUSEUM PUSAT —

26 : -
3399.

22 APR 1980

26:
3339

Dr. W. K. H. Feuilletau de Bruyn

Welk aandeel

heeft Dr. van Mook gehad in de Gezagsschemering in Nederlandsch-Indië?

VOLHERDT STAEGH.
1853
VOLMAEKT SLAAGH.

W. P. van Stockum & Zoon
's-Gravenhage
1946

PERPUSTAKAAN
MUSEUM NASIONAL

PERPUSTAKAAN NASIONAL RI.
Tanggal : 6 Mei 2013
No. Induk : 47198/PN-MUSEUM/'13
BIB - ID :
Beli / Hadiah : Ex. Museum

INLEIDING.

De Parlementaire Commissie Nederlandsch-Indië heeft op 1 Mei 1946 haar verslag ingediend aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal. Dit verslag legt aan den Luitenant-Gouverneur Generaal de volgende feiten ten laste:

1. Nonchalance ten opzichte van de gevallen Nederlandsche helden der illegaliteit.
2. Gemis aan belangstelling voor het lijden der Nederlandsche kampbewoners, met name na het optreden van extremisten tegen vrouwen en kinderen in de kampen.
3. Het passeeren en negeeren van hooge en andere ambtenaren in de kampen, alsmede de wijze van hun ontslag en het terzijde schuiven zonder meer van de in de kampen uitgewerkte plannen.
4. Het opheffen van den Raad van Indië, het weinig notitie nemen van den Raad van Departementshoofden en het sterk op den voorgrond stellen van een persoonlijk regime.
5. De manier waarop thans onderhandelingen met steeds verder prijs geven van het eigen persoonlijk ingenomen standpunt, worden gevoerd.
6. Het beknotten van de vrijheid van drukpers, en het reageeren op opmerkingen in de courant „het Dagblad", die niet overeenstemden met het beleid van den Luitenant-Gouverneur Generaal door den betrokken redacteur een plaats aan te bieden in het vliegtuig voor Nederland en aan te dringen op diens ontslag onder bedreiging met confiscatie van het benoodigde papier.
7. Het kennelijk niet toestaan aan Nederlandsche bladen om kennelijke berichtenvervalschingen en leugens in die bladen van de „Republiek Indonesia" recht te zetten en te bestrijden, zulks wegens de „subtiliteit der verhoudingen".
8. Dat er practisch geen enkele openbare contrôle is op de openbare zaak in Indië, noch van een vertegenwoordigend lichaam, noch van een gezaghebbend adviseerend ambtelijk lichaam, noch van eenig werkelijk vrij persorgaan.

De leden der Commissie verklaren deze feiten uit één en dezelfde oorzaak: de overwaardeering van en de daaruit voortvloeiende aandachtsconcentratie op de nationalistische beweging, zelfs in haren extremen vorm van een streven naar volledige onafhankelijkheid in een door Nederland te erkennen „Repoeblik Indonesia".

Tot zoover het vrijwel woordelijke citaat uit het vermelde in het rapport van de Commissie op p. 8 en 9 [1]). Naar het inzicht van de 3½ jaar in Japansche interneeringskampen opgesloten geïnterneerden en de Parlementaire Commissie beheerscht die overwaardeering van de nationalistische beweging der Brisbane-regeering, ook thans nog geheel de staatkundige situatie. Of in rond Hollandsch gezegd: Beide groepen zijn van oordeel, dat de handelingen der Brisbane-regeering beheerscht wordt door de „Los van Holland"-gedachte. Bezien in dat licht draagt de uitspraak van de Commissie wel een zeer ernstig karakter. Hier wordt aan den Luitenant-Gouverneur Generaal door een parlementaire commissie ten laste gelegd, dat hij met op zijde schuiving en door afbraak van de peilers van een democratisch regime op dictoriale wijze een politiek voert, waarbij de geheele toekomstige structuur van het Koninkrijk op het spel staat, zonder dat de verschillende bevolkingsgroepen in staat worden gesteld hun stem te doen hooren.
Moge deze geestelijke instelling van den Luitenant-Gouverneur Generaal en van een deel van zijn medewerkers in de Brisbane-regeering van invloed zijn geweest op het verergeren van de gezagsschemering op Java en Sumatra, van veel meer belang is de beantwoording van de vraag, hoe het komt, dat door Dr. van Mook, die als Minister van Koloniën en als Luitenant-Gouverneur Generaal volkomen op de hoogte moet worden geacht van de ernstige separatistische beweging, die zich onder leiding van de Japanners in de jaren van 1943 tot 1945 op Java had ontwikkeld, daarop niet met krachtige maatregelen is gereageerd. Was het wéér de eenzijdige aandachtsconcentratie op de nationalistische beweging, zelfs in haar meest extremen vorm, waarin de motorische kracht moet worden gezocht en waardoor het eenigszins mogelijk zou zijn een verklaring te vinden van het zonderlinge optreden van den Luitenant-Gouverneur Generaal die doet denken aan het verzuim van plicht van een ambtenaar in dienst terwijl hij wist, althans kon weten, dat indien geen krachtige maatregelen werden genomen, het leven van weerlooze vrouwen, kinderen en mannen in de interneeringskampen wel eens op het spel kon staan?
Wij zullen deze vraag pogen te beantwoorden aan de hand van het beschikbare materiaal aan radioberichten, dat aan Dr. van Mook tijdens den oorlog ten dienste stond. Die berichten werden tijdens den oorlog zorgvuldig beluisterd door verschillende radio-luisterdiensten, waarvan Dr. van Mook in drie en een half jaar van Japansche bezetting vrijwel dagelijks kennis heeft moeten nemen.

Bronnen van informatie waren:

a. De Nigis, the Netherlands Indies Governments Information Service in Australië;

[1]) Verslag van de Parlementaire Commissie Nederlandsch-Indië.

b. De Marine Informatie Dienst van den Luitenant ter zee Quispel, in Australië;

c. De F.C.C., the Federal Communications Commission van San Francisco, met haar belangrijke dagelijksche rapporten;

d. Aneta, Washington en Melbourne;

e. De luisterdienst van de Board of Economie Warfare;

f. De Monitoring Reports cabled from Australia;

g. De consulaire rapporten van Simla en New Delhi.

Men ziet, dat de luisterdienst der Geallieerden wel zeer behoorlijk georganiseerd was. Hij heeft berichten doorgegeven, waarbij de Japansche propaganda natuurlijk een zeer belangrijke rol speelde. Maar iemand, zooals Dr. van Mook, die zulke nauwe relaties onderhouden heeft met de prominente nationalisten in de inheemsche wereld, moet toch geacht worden volkomen in staat te zijn geweest bij 't beoordeelen van die berichten het kaf van het koren te scheiden. De meeste met name in die radioberichten vermelde collaborateurs onder de vooraanstaande inheemschen met den Japanschen bezetter moeten hem als oud-lid van den Volksraad en later als Directeur van Economische Zaken persoonlijk bekend zijn geweest, terwijl hij ook als prominent lid van de „Stuw-groep", waartoe hij evenals Minister Logemann behoord heeft, onder die met name genoemde medewerkers van de Japanners, meerdere persoonlijke kennisen heeft gehad.
Dat moet hem toch wel tot nadenken hebben gestemd.

Het kan dan ook niet den minsten twijfel lijden, of Dr. van Mook is in groote trekken op de hoogte geweest en dat wel van dag tot dag van hetgeen zich op Java op politiek gebied afspeelde. Dat er op Java een ernstige separatistische beweging bestond, die nauw samenwerkte met den Japanschen bezetter, stond onomstootelijk vast. Bij die beweging hadden zich vele prominente nationalisten aangesloten, die zich ernstig hadden gecompromitteerd. Verwacht kon daarom worden, dat deze collaborateurs na het beëindigen van den oorlog, georganiseerd in de onafhankelijkheidsbeweging, zouden trachten den strijd voort te zetten.

In dit verband laten zich verschillende vragen stellen:

1. Heeft Dr. van Mook den Minister-President Gerbrandy en de overige leden van Kabinet over deze ongunstige berichten over den politieken toestand in Nederlandsch-Indië op de juiste wijze voorgelicht?

2. Zoo neen — en er zijn aanwijzingen, dat die juiste voorlichting niet is gegeven — welke redenen heeft Dr. van Mook dan gehad om dit niet te doen?

3. Zoo ja, heeft Dr. van Mook dan, toen dit gevaar, door de belofte der Japansche Regeering van het schenken van onafhankelijkheid in de toekomst, gedaan bij monde van den Japanschen premier Koiso op 7 September 1944, — dus na de landing in Normandië en toen de Geallieerden op de Zuidgrens van ons land stonden, — zeer duidelijk aan den dag trad, aangedrongen op het nemen van maatregelen bij den minister-president? Want de reacties van de inheemsche bevolking op deze belofte waren verontrustend.

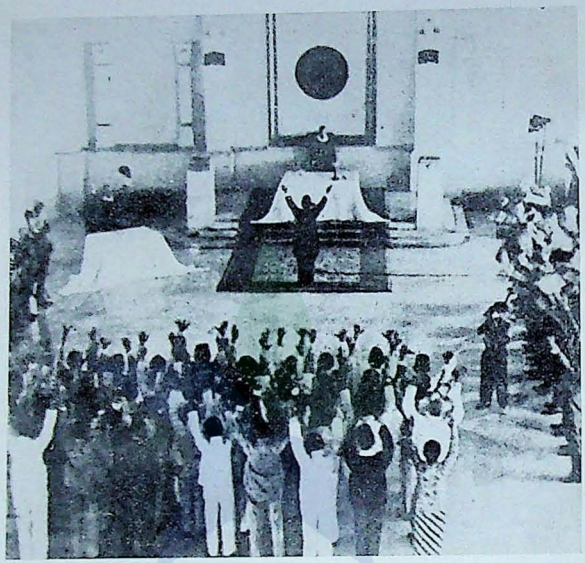
Een duidelijk antwoord op die vragen is een staatsbelang. Òf de geheele regeering in Londen heeft zich schuldig gemaakt aan een ernstige fout, òf de verantwoordelijkheid voor dit verzuim rust òp Dr. van Mook. **Is dit laatste het geval, dan moet hij onbekwaam worden geacht voor het bekleeden van het ambt van Gouverneur-Generaal!** Want dit verzuim heeft zeer ernstige gevolgen gehad, zooals nader zal worden aangetoond en hierin moet de hoofdoorzaak worden gezien van de gezagsschemering in Indië.

Het fundament van de Repoebliek Indonesia wordt gelegd.

Hartelijke begroeting tusschen Soekarno en den Japanschen premier Tojo bij diens bezoek op Java.

(De „Vier aan een tros" of Ampat Serangkai, v.l.n.r. Soekarno, Kiai Hadja Mansoer, Drs. Mohammed Hatta en Ki Hadjar Dewantara).

De ontvangst van Tojo in de troonzaal van het Paleis te Batavia. De verzamelde volksleiders roepen: „Benzai Dai Nippon!" (Hoera voor Japan!)

HOOFDSTUK I.

De separatistische beweging vóór het uitbreken van den oorlog met Japan.

Van groote beteekenis voor het ontstaan van de separatistische beweging in de jaren vóór het uitbreken van den oorlog met Japan is de oprichting van de **Gaboengan Politiek Indonesia**, de zoogenaamde **Gapi-beweging** geweest. De Gapi was een concentratie van politieke partijen, en deze vereeniging stelde zich ten doel om periodiek een **„Kongres Rakjat Indonesia"** bijeen te roepen waarvoor het „All India Congress" van Britsch Indië tot voorbeeld heeft gediend. De nieuwe vereeniging besloot al spoedig een actie op touw te zetten voor een volwaardig parlement, onder de leuze „Indonesia ber-parlement".

Op het eerste congres dat door de Gapi werd belegd kwamen zeer scherpe tegenstellingen tot uiting tusschen de politici van de Buitengewesten en die van Java. Mr. Mohamed Yamin en Hadji August Salim, beiden Sumatraan, werden zelfs van de bijwoning van het congres uitgesloten. De P.P.B.B., de vereeniging van inheemsche bestuursambtenaren, hield zich afzijdig. Hevige ruzie ontstond tijdens het congres tusschen de Partai Sarikat Islam Indonesia en de Parindra, dus tusschen een der groepen van de religieuze nationalisten en een groep der modernistisch. a-religieuze nationalisten, over de wijze waarop de Indonesia ber-parlements-actie moest worden gevoerd.
Vele inheemsche bladen oefenden over de wijze waarop de politici elkander te lijf gingen scherpe critiek uit. Zoo was bijv. de „Tjaja Timoer" van 9-11-'39 van oordeel, dat de geheele Gapi-actie niet anders kon worden gezien dan als een poging van de beroepspolitici om hun eigen prestige te versterken. En de „Hindia Post" merkte op dat de regeering toch wel zou begrijpen, dat achter deze heele Gapi-beweging hoogstens enkele tienduizenden stonden, waarvan een belangrijk deel door beroepspolitici gevormd werd, doch dat de groote massa zich afzijdig hield.
Maar toen in Nederland de beslissing was gevallen en het moederland onder den voet was geloopen, kon men een duidelijke wijziging vaststellen in de verandering van de houding van de Gapi-groep, die onder de leiding stond van de „Parindra". De vroegere leider van deze groep Thamrin was overleden en opgevolgd door Soekardjo Wirjapranata, een sterk pro-Japansch georiënteerde nationalist.
Had aanvankelijk het conflict met de Sumatranen tengevolge gehad, dat er een scheuring kwam in de Nationale Fractie in den Volksraad, doordat de Sumatranen en enkele andere leden de Golongan Nasional Indonesia vormden onder leiding van Mohamed Yamin, later verzoende deze groep zich weer met de Parindra. Enkele maanden vóór het uitbreken van den oorlog

met Japan stelde zij den eisch van een volwaardig parlement en onafhankelijkheid en weigerde o.a. haar medewerking te verleenen tot de totstandkoming der ordonnantie voor de oprichting van een inheemsche militie. De Regeeringsgemachtigde voor Algemeene Zaken sprak over de Fractie Nasional Indonesia in de vergadering van 25 Augustus 1941 in den Volksraad het volgende oordeel uit:

„Wanneer men de doelstelling van een Indonesia Merdika scherp ontleedt, dan is zij derhalve gericht op het verbreken van het bestaande staatsverband".

....En verder merkte hij op:

„.... een actie van een Indonesia Merdika in den zin van een werkelijk onafhankelijk Indië blijft in wezen een actie tegen het wettig gezag... De regeering betreurt het ernstig, dat de nieuwe fractie er niet voor heeft geschroomd, om onder de huidige omstandigheden, die de vorming van een krachtig front tegen de bedreiging van buitenlandsche agressie als eersten eisch stelt, openlijk een doelstelling uit te dragen, die noodzakelijk moet leiden tot verwijdering tusschen deze fractie en de Regeering, tusschen haar en andere bevolkingsgroepen."

Intusschen was het zeer moeilijk uit te maken hoe sterk de volgelingen van deze groep waren. Bevoegde beoordeelaars schatten hen slechts op enkele tienduizenden. Behalve uit de sterk pro-Nederlandsche redevoeringen van vele inheemsche leden van den Volksraad mag men die conclusie ook trekken uit de groote bereidheid van inheemschen om vrijwillig deel te nemen aan de gewapende defensie door inlijving bij de stad- en landwachten, een soort Home Guard.

Toch mag bij dit alles niet over het hoofd worden gezien, dat de Fractie Nasional Indonesia de sympathie had van een belangrijke groep van religieuze en a-religieuze nationalisten. Wat overigens de practische verwezenlijking van de doelstellingen van deze groep betreft, namelijk: „een volwaardig parlement voor Indië," zoo kan worden opgemerkt, dat die wensch niet voor verwezenlijking vatbaar moet worden geacht. Zelfs in het moederland werkt het parlementaire stelsel met horten en stooten, als een gevolg van de sterke partijversnippering. De Indische Volksraad van 1941 telde 10 partijen van meer dan één man en 22 éénmans-vertegenwoordigers. Dat het onder die omstandigheden onmogelijk is om een stabiele regeeringsmeerderheid te vormen waarop een kabinet kan steunen, is duidelijk. Hoe het ook zij, wij zullen zien, dat deze zelfde politici van de Fractie Nasional Indonesia tijdens de Japansche bezetting niet geschroomd hebben zitting te nemen in een zoogenaamd vertegenwoordigend lichaam, dat geen schijn van gelijkenis vertoonde met een parlementair stelsel, maar zelfs van nog veel minder politieke beteekenis was dan de eerste adviseerende Volksraad van 1918.

Javaansche Hitler-Jugend van 6—8 jaar opgeleid door Japansche instructeurs.

De Javaansche vrouwelijke Hitler-Jugend marcheert.

De Seinandan of Javaansche Hitler-Jugend van 14—16 jaar in den paradepas.

HOOFDSTUK II.

Radioberichten over de separatistische beweging tijdens de Japansche bezetting van Nederland-Indië.

Uit de radioberichten van de eerste helft van 1942 blijkt, dat na de verovering van Nederlandsch-Indië door de Japanners, Java, Sumatra en Noord-Britsch Borneo onder het Japansche Militaire Gezag (M.G.) kwamen, terwijl het geheele overige deel van Nederlandsch-Indië, heel Nieuw-Guinea en New Britain onder het gezag van de Japansche Marine (N.G.) kwamen.

Aanvankelijk was Japan van plan om 10.000 Japansche ambtenaren naar Indië te sturen. Later werd het aantal benoodigde ambtenaren op 100.000 gesteld volgens een Domei radiobericht van Tokyo van 18-11-42. Maar ten slotte werd bekend gemaakt, dat Graaf Kodama, de adviseur van het M.G., had aangeraden om niet meer dan 1000 ambtenaren naar Indië te zenden. (Radio Tokyo, 11-9-42.)
Dit was een belangrijk bericht, daar het beteekende, dat men de verwachting koesterde, dat een zeer groot aantal ambtenaren in Indië bereid zou zijn om samen te werken met het Japansche M.G. Dit zouden dan voor het grootste deel inheemschen moeten zijn, daar de radio al eerder gemeld had, dat alle Europeanen in kampen waren geïnterneerd. Overigens kon toen nog worden aangenomen, dat een groot deel van die ambtenaren tot het verrichten van diensten voor den bezetter geprest werd.
Verder blijkt uit de radioberichten, dat de Japanners er in de practijk al spoedig toe kwamen, om de organisatie van het Nederlandsche administratieve stelsel bijna geheel over te nemen. Wel werden in 1942 de Volksraad, Provinciale Raden en overige locale Raden afgeschaft. Java behield zijn indeeling in 17 residenties, thans provincies genaamd, elk onder een Japanschen gouverneur. Ook in de administratieve indeeling van de residenties zelf kwam nagenoeg geen wijziging.
Verder kwamen in den loop van 1942 dezelfde Departementen van Algemeen Bestuur tot stand als die, welken onder het Nederlandsche bewind reeds bestonden, met dien verstande echter, dat er een speciaal Departement van Propaganda en Voorlichting bij kwam.
Voorts meldde reeds op 28-9-42 de F.C.C., dat het Japansche M.G. plannen had om van Java een potentieel lid te maken van de Co-prosperity sfeer van Groot Oost-Azië.
Verder was het noodig, dat ter vervanging van de in de kampen opgesloten Europeesche ambtenaren, inheemschen werden benoemd. Reeds in Augustus werden 334 nieuwe inheemsche ambtenaren in verschillende functies aangesteld. Op 29-11-42 volgde de aanstelling van 23 inheemsche rechters, 11 inheemsche politieautoriteiten en 15 inheemsche burgemeesters. Maar

de burgemeesters van Batavia, Semarang en Soerabaia bleven Japanners.
Voorts werden er twee bestuursscholen opgericht, een voor Java en een voor Sumatra, die werden geopend op 1-2-'43, terwijl de Rechtshoogeschool op 1-4-'43 met haar colleges begon.

Van den aanvang af volgde het Marine Gezag in de gebieden buiten Java en Sumatra een andere politiek dan het M. G. op Java en Sumatra. In die gebieden streefde men naar volkomen japaniseering. Er werd veel meer onderwijs gegeven in de Japansche taal en men was er veel minder vrijgevig met politieke voorrechten.
Toch heeft het ook op Java nog tot 5-8-'43 geduurd, eer men aan de bevolking van Java medezeggenschap verleende in het bestuur, dat door het M. G. werd gevoerd. Op dien datum meldde radio Djakarta (Batavia) dat Generaal Harada, de opperbevelhebber op Java, de toezegging had gedaan, dat er te Batavia een Centrale Raad van Advies en een aantal provinciale en locale raden in het leven zou worden geroepen en waaraan door het M. G. vragen zouden worden gesteld, die door die lichamen dan mochten worden beantwoord. Voorts mochten die raden moties aannemen. Dit alles geschiedde *„als een teeken van dankbaarheid voor den steun die de bevolking bereid was aan Japan te verleenen"*. Generaal Harada drukte de hoop uit, dat het heele volk met steeds grooter ijver zou willen samenwerken met Japan. Hij beloofde de inheemschen grooter en belangrijker werk op een veel ruimer arbeidsveld te zullen geven, indien hun prestaties de autoriteiten zouden bevredigen. Maar de Japanners dachter er toen stellig niet aan om aan de Indonesiërs onafhankelijkheid te schenken. Op 29-7-'43 roept radio Tokyo nog rond, dat de Indonesiërs niet geschikt zijn om leiding te geven. *„Zij missen de capaciteiten voor onafhankelijkheid"*.
Intusschen gaf Ir. Soekarno, die toentertijd nog slechts voorzitter was van de Poetera-beweging, de „Vereeniging voor de ontwikkeling van de volkskracht in Oorlogstijd" zooals de Japanners haar noemden, op deze toezegging van Generaal Harada, het volgende radiocommentaar:

„Bij proclamatie is ons den weg getoond dien wij moeten volgen. Uiteindelijk is de overwinning van Japan ook onze overwinning en er is voor ons geen andere weg die wij kunnen volgen, dan die van samenwerking met Japan. De overwinning is ons eenige doel en zelfs als wij zouden moeten sneuvelen is het onze plicht gehoor te geven aan de proclamatie. (Quisspel, 6-8-'43).

De Centrale Raad (C.R.) bestond aanvankelijk uit 43 leden, waarvan er 23 benoemd en de overige verkozen zouden worden door de leden van de Provinciale Raden.

PERPUSTAKAAN
MUSEUM NASIONAL

Deze C. R. had zelf weer een adviseur, het Japansche Hoofd van het Departement van Algemeene Zaken. Het Japansch was de voertaal, Maleisch de hulptaal voor alle raden. De leden hadden slechts voor één jaar zitting in de raden, maar konden daarna worden herbenoemd. De zoogenaamde verkozen leden werden eerst voor benoeming bij het M. G. voorgedragen en kregen daarna, als het M. G. den betrokkene geschikt achtte, hun aanstelling.
De C. R. kwam eenmaal in de drie maanden bijeen en de zitting duurde niet langer dan vijf à zes dagen.
Daarna volgde op 6-10-'43 de benoeming van zeven adviseurs bij de Departementen van Algemeen Bestuur. Hun namen zijn vermeld in de Bijlage I evenals die van een deel van de leden van den C. R.
Tal van decreten kwamen echter tot stand zonder dat de C. R. werd gehoord en vaak gebeurde het, dat juist zeer belangrijke decreten werden afgekondigd even voor dat een zitting van den C. R. begon. Later, in December '44, groeide het lichaam van de zeven benoemde adviseurs van de Departementen van Algemeen Bestuur uit tot een soort College van Gedelegeerden, dat bij verschillende wettelijke en andere maatregelen werd gehoord, als de C. R. geen zitting had.
Neemt men nu de lijst van personen in beschouwing van Bijlage I, dan kan men tot geen andere conclusie komen, dan dat bijna de geheele Fractie Nasional Indonesia van den ouden Volksraad en bloc enthousiaste collaborateurs van de Japanners zijn geworden. Maar niet alleen treft men op deze lijst de namen aan van leden van die partij, maar ook van vertegenwoordigers van de Mohammadya beweging, van de Taman Siswa beweging, leden van Boedi-Oetomo, van de Parindra, een politieke partij van inheemsche intellectueelen, ja zelfs leden van de P.P.B.B., de vereeniging van Inheemsche Bestuursambtenaren, waarvan twee leden door de Japanners werden benoemd tot Provinciale Gouverneurs. Talloos zijn de uitingen van aanhankelijkheid aan de zaak der Japanners van nagenoeg alle in de Bijlage vermelde personen. Ja, vaak treft men uitingen aan van serviliteit voor den bezetter, die men toch niet had verwacht, maar die door de betrokken personen zelf voor de radio zijn uitgesproken. Verwezen moge daartoe worden naar de Bijlage I., waaruit zeer duidelijk de bereidheid blijkt van den Centralen Raad om de Japanners bij een eventueele invasie der Geallieerden gewapenden bijstand te verleenen.
Hoe de inheemschen zelf over de C. R. dachten moge uit de volgende uitspraak van Soekarno op 12-10-'43 blijken: *„De oude Volksraad"*, zoo zeide hij, *„was het eenige orgaan van oppositie van het volk tegen de Hollandsche overheerschers, maar de huidige C. R. is een orgaan van samenwerking met het M. G."* En een nog scherper licht op het karakter van den C. R. wordt geworpen door den Japanschen adviseur van dit college, die verklaarde, dat in den C. R. geen plaats is voor onnoodige breedsprakigheid van verwaande inheemsche leden.

De zaak is wel duidelijk. De C. R. was geen democratisch lichaam. Het miste het recht van amendement, het recht van initiatief, het recht om vragen te stellen. Het was een zuiver Japansch-fascistisch orgaan, waarmede het M.G. zich bij het nemen van bepaalde maatregelen kon dekken. En wie het M.G. niet naar den mond wenschte te praten, kon er na één jaar uitgezet worden. Het was een doodgewone marionetten-volksvertegenwoordiging. Ja, de comedie werd zoover doorgevoerd, dat deze inheemsche intellectueelen zich bij belangrijke gebeurtenissen naar het Japansche oorlogsmonument begaven en deelnamen aan het ceremonieel van den Shintodienst, waarbij de gevallen helden werden aangebeden.
Men moet zich er dan ook niet over verwonderen, dat de heele verdere politieke ontwikkeling in 1944 en '45 doordrenkt is van Japansch fascisme,

Om het karakter van den C. R. goed te begrijpen, is het noodig kennis te nemen van zijn werkzaamheden. Het doel, waarvoor de C. R. in het leven werd geroepen blijkt wel voldoende uit de volgende woorden van Harada: *„De leden moeten goed begrijpen, dat er in dezen oorlog zulke groote moeilijkheden zijn te overwinnen, dat zij er naar streven moeten om het enthousiasme van de bevolking tot hetzelfde peil op te voeren als zijzelf hebben voor de politiek van het M. G. om op vlotte wijze de te nemen maatregelen te kunnen doorvoeren.* (Quispel, 18-10-'43).

In de zeven achtereenvolgende zittingen werden aan den C. R. de volgende vragen gesteld:

Op de 1e zitting werd om advies gevraagd omtrent de wijze waarop de medewerking moest worden verkregen van de bevolking voor de maatregelen, die het M. G. decreteerde, zooals zuinigheid in het gebruik van consumptiegoederen, het afschaffen van het winstbeginsel in het economische leven enz.

Op de 2de zitting werd de vraag gesteld hoe de bevolking tot samenwerking moest worden **bewogen** met het M. G. om de uiteindelijke overwinning te behalen

Op de 3de zitting werd de vraag gesteld op welke wijze de bevolking kon worden **gedwongen** om haar plicht te doen en samen te werken met het M. G. om met vereende krachten den heiligen oorlog door te zetten. En hoe de harmonie tusschen de rassen op Java bevorderd moest worden.

Op de 4de zitting luidde de vraag, hoe inheemsche krachten bij de productie moesten worden ingezet ten behoeve van de defensie.

Op de 5de zitting werd de vraag gesteld op welke wijze den wil tot vechten moest worden opgewekt onder de inheemsche bevolking teneinde den vijand te vernietigen en de onafhankelijkheid te verwerven.

Op de 6de zitting luidde de vraag: *„Welke middelen moeten worden aangewend, om de bevolking van Java te mobiliseeren in het belang van den vernietigingsstrijd tegen den vijand in geval van een invasie?* En: *„Op welke wijze moet de onafhankelijkheid der Indonesiërs in de toekomst worden voorbereid?"*

Even voor den aanvang van de 7de, en laatste' zitting werd het aantal leden van den C. R. gebracht op 60 leden, dus hetzelfde aantal als van den ouden Volksraad. Aan het college werd de vraag gesteld, op welke wijze het economisch leven op Java moest worden georganiseerd in verband met den oorlogstoestand en wát er moest geschieden om den oorlog krachtdadig voort te zetten. De slotredevoering van het M. G. was een apologie voor den ongunstigen economischen toestand op Java. Van de leden van den C. R. werd voorts geëischt, dat zij den eed van trouw aan den Japanschen keizer zouden afleggen, wat ook plaats heeft gehad.

Uit het bovenstaande blijkt wel afdoende waartoe de C. R. door het Japansche M. G. werd gebruikt. Aan samenwerking van den C. R. met de Japanners heeft het stellig niet ontbroken. Voorstellen werden door leden van den C. R. gedaan tot het registreeren op Java van alle mannelijke en vrouwelijke arbeiders en het vorderen van arbeid voor den arbeidsinzet; tot het instellen van conscriptie; het bevorderen van den toeloop tot vrijwilligerskorpsen; het vormen van korpsen in den trant van de barisans van het vroegere Indische leger, die voornamelijk voor transportdiensten werd gebruikt; het vormen van Home Guard korpsen per regentschap enz. **Men kan hier dan ook spreken van een zeer nauwe collaboratie van den Centralen Raad met het M. G.** Soms waren de voorstellen zelfs den Japanners te vooruitstrevend. Zoo wezen deze de voorstellen tot conscriptie af, daar men deze niet tijdig meer zou kunnen verwezenlijken.
Ook uit de moties, die werden aangenomen door dit college blijkt afdoende hoe het Japansch-fascistische stelsel deze inheemsche intellectueelen heeft gepakt. Zoo werd bijv. in de zitting van September 1944 het beginsel aanvaard, dat het begrip van arbeid tegen betaling voortaan moest vervangen worden door het begrip arbeid voor „Co-prosperity" voor Groot Oost-Azië. In zijn vierde zitting van Augustus '44 neemt de C. R. een motie van Dr. Radjiman met algemeene stemmen aan, waarin de belofte wordt uitgesproken dat men alle krachten zal inspannen voor de uiteindelijke overwinning onder het motto: „Leven en sterven met Japan!" „De Japansche regeeringsgemachtigde betuigt daarvoor in een plechtige atmosfeer zijn oprechten dank" (F.C.C. 17-8-'44). En tenslotte werd op de 7de zittting van Maart 1945 een motie van Ir. Soekarno aangenomen onder de slogan „Onafhankelijkheid of de dood."
Van beteekenis voor de verinniging van het contact van deze sterke pro-Japansche strooming, die georganiseerd was in de

„Java Hokokai", letterlijk: de „Vereeniging voor het publiek belang", waarin de vroegere Poetera beweging en de Poesat ka-boedajaan (het Javaansche Cultureele Centrum) waren opgegaan, is het volgende voorstel van den C. R. op de zitting van Maart 1945 gedaan om een fusie tot stand te doen komen tusschen de Hokokai en de Moslem Federatie Masjoemi. Men moet daarbij wel bedenken, dat de Hokokai een orgaan was, dat diende om de inheemsche maatschappij van Japansche denkbeelden te doordringen en daarmede dus een versmelting met het religieuse element der bevolking beoogd werd.

Overziet men nu al deze gegevens, dan zal het wel voor niemand meer twijfelachtig kunnen zijn, dat het den Japanners gelukt is een groot deel der inheemsche nationalisten voor zich te winnen.

En ten slotte moet op de ontwikkeling van het streven naar onafhankelijkheid der inheemsche nationalisten wat dieper worden ingegaan. Toen de opmarsch der Anglo-Amerikanen tegen het Japansche moederland steeds dreigender afmetingen aannam, spande Japan al zijn krachten in om de inheemsche nationalisten voor de Japansche zaak te winnen. Op 7-9-'44 legde de premier Koiso de volgende verklaring in den Japanschen Rijksdag af: *„Ik verklaar hierbij, dat Japan „in de toekomst" de onafhankelijkheid zal toekennen aan het volk van Oost-Indië teneinde zijn voortdurend geluk en welzijn te garandeeren."*
Welke bedoeling Japan met deze onafhankelijkheidsbelofte voor had blijkt duidelijk uit de woorden van den radiocommenetator van Tokyo, die op 9-9-'44 zeide:

„Op Java wil Japan de situatie scheppen, dat de Geallieerden niet als bevrijders komen van een onderdrukt volk, maar als indringers in een vrij land... Als de Geallieerden toch willen vechten voor de handhaving van de souvereine rechten van het Koninkrijk der Nederlanden, zullen zij automatisch invallers worden en als vijanden van de inheemsche bevolking worden beschouwd, waarvan verwacht kan worden, dat zij zal vechten voor haar vrijheid."

De reactie op deze belofte bleef niet uit, vooral toen Harada op 8-9-'44 toestemming gaf tot het voeren van de rood-witte vlag en het zingen van het volkslied „Indonesia Raja". De Japansche propaganda organiseerde grootsche feesten en meetings, waarop o.a. als sprekers optraden: De Soendanees Oto Iskandar di Nata, Oei Tjong Tjoei, Pieter Dahler, een Indo-Europeaan en ambtenaar van het Bureau voor de Volkslectuur, Soetardjo, oud-Volksraad-lid en een van de twee Provinciale Gouverneurs, die bij uitzondering door de Japanners zijn benoemd, Ir. Soekarno en vele anderen. Zij allen betuigden op enthousiaste wijze hun dank voor de Japansche edelmoedigheid. In Australië was dit alles niet onopgemerkt voorbij gegaan.

Aneta seinde op 11-9-'44: *„In Hollandsche kringen alhier onderschat men de reactie op het Japansche onafhankelijksaanbod niet. Men ging zelfs zoover, dat men meende, dat deze Japansche politieke zet een doelbewuste poging was om de politieke toekomst van Nederlandsch-Indië als politieke partner in het Nederlandsche Gemeenebest, zooals in de historische schets van H. M. de Koningin van 7-12-'42 uiteen was gezet, onmogelijk te maken."*

Dit alles is wel in flagranten strijd met de voorstelling van zaken, die Minister Logemann gaf in zijn rede van 7 Mei 1946, waarin hij het Rapport van de Commissie van Poll bestreed en het doet voorkomen alsof de situatie in Indië in Augustus 1945 eigenlijk een verrassing voor haar, de regeering, was. [1]).
Deze bewindsman verklaart n.l. *„De Brisbane-regeering heeft zoo weinig van Indië geweten.* **Dat is waar, dat heb ik ook reeds gezegd** .... *„Wij wisten dus weinig anders dan uit de broadcasting kan worden vernomen* [2])"
Tot zoover Minister Logemann. Uit dit hoofdstuk blijkt echter afdoende, dat Dr. van Mook waarlijk door de radioberichten heel wat wist.

Om overigens deze politieke zet van Japan te begrijpen moet men haar bezien binnen het kader van de algemeene politiek van Japan in Grooter Oost-Azië.
In Augustus 1944 werd in Tokyo een commissie ingesteld om een programma op te stellen voor de te voeren buitenlandsche politiek na het einde van den oorlog onder voorzitterschap van Toshio Shiratori, oud-ambassadeur te Rome. Het Comité kwam tot de conclusie dat het gewenscht was om zeven regionale blokken in de wereld te vormen. In ieder blok zou één natie de leiding hebben als Führer en verantwoordelijk zijn voor de doorvoering van drie beginselen n.l.:

1. het handhaven van de vrede in het blok.

2. de organisatie van de verdediging van het blok en de regeling van de economische samenwerking in het blok.

3. Conflicten in het blok zouden door gemeenschappelijk overleg van de aangesloten staten uit den weg worden geruimd. Bij een conflict tusschen twee blokken onderling, zou het geschil beslist worden door de Führer-staten. Een van die blokken was Great East Asia met Japan als Führer-staat.

Deze gedachte werd door de Japanners dadelijk op Java gepropageerd.

---

[1]) Rapport Handelingen Tweede Kamer der Staten-Generaal 1945/46, p. 771. Zie ook het door den schrijver geciteerde op pag. 19.
[2]) Idem. p. 767.

Op de 6de zitting van den C. R. werden de volgende richtlijnen met algemeene stemmen voor de inheemschen binnen het Groot Oost-Azië verband vastgesteld.

„1. Wij zullen leven of sterven voor Nippon.

2. Wij zullen een vereenigde, onafhankelijke natie scheppen, die pogen zal een waardig lid te zijn van de Co-prosperity sfeer van Groot Oost-Azië, dank zij Dai Nippons's nobele en welwillende houding.

3. Wij zullen een eigen cultuur en beschaving ontwikkelen door de Aziatische cultuur en de Wereldcultuur te bevorderen.

4. Door het onderhouden van den broederlijken geest met de andere Oost-Aziatische naties zullen wij ons Vaderland met de grootste inspanning en toewijding tot den Almachtigen dienen.

5. Wij zullen met brandenden ijver streven naar eeuwige wereldvrede, gebaseerd op internationale moraliteit volgens het Haka-Ichiu stelsel (het stelsel van een algemeene wereldbroederschap), van welke gemeenschap de Groot-Oost-Azië Co-prosperity Sfeer een onderdeel is.

Dit zijn de vijf „Banjo dodai" (souvereine fundamenten) die de inheemschen moeten nastreven."

Daarmede werd Java dus ingelijfd in het Groot Oost-Aziatische Blok. En nu meende men ook verder te kunnen gaan toen de vijand steeds dichter het moederland naderde.
Op de Ambassadeurs Conferentie van de naties van Groot Oost-Azië werden o.a. ten aanzien van Nederlandsch-Indië de volgende resoluties aangenomen.

1. Men zal in beginsel aan Nederlandsch-Indië onafhankelijkheid toekennen.

2. Men zal het verkrijgen van onafhankelijkheid van Nederl.-Indië aanmoedigen en hoopt, dat het volk zoo spoedig mogelijk gereed zal komen met de voorbereidingen voor zijn onafhankelijkheid (F.C.C. 23-4-'45).

Daarop volgt op 29-5-'45 de benoeming van een Studiecommissie tot voorbereiding van de onafhankelijkheid van Nederlandsch-Indië onder voorzitterschap van Dr. Radjiman Wiriodiningrat met als onder-voorzitters Yoshi Ishibangase en Raden Pandji Soeroso. Het comité bestond uit 50 leden, waaronder 7 Japansche ambtenaren, Chineezen, Indo-Europeanen, Arabieren en Britsch-Indiërs. Om welke redenen Soekarno en Mohammed Hatta achteruit werden gezet en niet tot voorzitter en onder-voorzitter werden benoemd, is niet bekend. Zij hadden wel zitting in het comité.
Op de inaugureele zitting te Djogjakarta op 28-5-'45 hield Dr. Radjiman een felle pro-Japansche rede. Hoe de grondwet van

het onafhankelijke Java er uit zou zien is niet bekend. Gezien het zeer sterke Japansch-fascistische element in de commissie, kan er weinig twijfel bestaan omtrent de tendens van de grondwettelijke regeling, die door deze commissie tot stand zou zijn gebracht

En ten slotte nog een enkel woord over de staatkundige evolutie op Sumatra. Pas op 4 Januari 1945 meldt Domei Singapore, dat in verband met de voorbereidingen voor de onafhankelijkheid van Oost-Indië, het M.G. aldaar de volgende maatregelen zal nemen: *„Op Sumatra zal een C. R. voor Sumatra worden ingesteld en een Departement van Algemeene Zaken. Men zal het aantal leden van de Provinciale Raden uitbreiden, meer inheemsche ambtenaren bij het M.G. aanstellen en de opleiding van politieke leiders organiseeren. Voorts zal men de nationale eenheid bevorderen."* Dit laatste is wel typeerend voor de rassen-tegenstellingen, die ook op Java zoo duidelijk aan den dag waren gekomen. De Japanners schijnen sterk aan de mogelijkheid te hebben getwijfeld, Java en Sumatra in één zelfstandige staat te vereenigen. Dat is juist gezien. De tegenstellingen tusschen de bevolking van Sumatra en Java zijn zóó groot, dat dit een onbegonnen werk is.

Tot zoover de radioberichten, die door de luisterposten der Geallieerden zijn opgevangen. In het volgende Hoofdstuk zullen de conclusies daaruit worden getrokken.

HOOFDSTUK III.

Conclusies.

Bij de beoordeeling van het berichtenmateriaal, van het vorige hoofdstuk moet men er zich terdege rekenschap van geven, dat dit berichten zijn, die door den vijand werden uitgezonden, die dus uit den aard der zaak een sterk propagandistische strekking hadden. Bovendien is het moeilijk zich los te maken van hetgeen ons nu bekend is omtrent de gebeurtenissen op Java in den bezettingstijd. Maar hoe moeilijk het ook in oorlogstijd moet zijn geweest, om bij de schifting van die berichten het kaf van het koren te scheiden, zoo waren er toch verschillende feiten, waaraan niet meer te twijfelen viel.
Zoo stond onomstootelijk vast:

1. Dat een zeer groot aantal leden van de separatistische beweging, die zich op Java al had ontwikkeld voor het uitbreken van den oorlog met Japan, overgeloopen was naar de Japanners en zich in hun dienst had gesteld als collaborateurs. Niet alleen waren zij met name genoemd in verschillende uitgezonden radioberichten, maar men had de door henzelve voor de microfoon uitgesproken pro-Japansche redevoeringen kunnen hooren. Dr. van Mook en de heer Van der Plas kenden tal van deze mannen persoonlijk, ja, zij waren zelfs met een deel daarvan bevriend. Voor hen kon hieromtrent geen twijfel bestaan.
2. Onomstootelijk stond ook vast, dat naarmate de bedreiging van het Japansche moederland door de Geallieerde vloot- en luchtmacht ernstiger werd en het gevaar van een invasie op Java en Sumatra toenam, de belofte van het verleenen van onafhankelijkheid aan de nationalisten van Java steeds meer reëeler vormen aannam. De doelstelling van deze „stratégie politique" der Japanners is zeer scherp omschreven in het Domei-radiobericht van Tokyo van 9-9-'44 waarin werd vermeld, dat men de inheemschen de vrijheid schonk, opdat zij dan de Geallieerden als invallers zouden beschouwen. Overigens blijkt uit de vragen, die door het Japansche M.G. aan den C. R. werden gesteld, afdoende dat men een steeds grooter deel van de bevolking op Java trachtte in te schakelen in de defensie van het eiland tegen de Geallieerden, wanneer deze een landing zouden ondernemen. Verder was omtrent de sterkte van de verschillende inheemsche korpsen die de Japanners gevormd hadden weinig bekend.
3. Dat zich onder den invloed van de Japanners op Java een sterk Japansch-fascistisch georiënteerd regime had gevormd, dat aansloot bij den dictatorialen geest, die in

het Japansche Keizerrijk heerschte en die ver af staat van de democratische begrippen, waarvoor de Geallieerden tegen de dictator-staten oorlog voerden.

4. Dat niet anders verwacht kan worden, dan dat de door de Japanners benoemde Commissie, die belast was met het voorbereiden van de onafhankelijkheid van Java, met een staatsvorm van Japansch-fascistische structuur te voorschijn zou komen.

5. Dat onomstootelijk vast stond, dat zich tijdens de Japansche bezetting een gevaarlijke separatistische beweging had gevormd op Java en Sumatra, waarbij Japan door het opzweepen van gevoelens van rassenhaat het gewapend verzet van de inheemsche bevolking tegen de Geallieerden had georganiseerd.

Tot zoover de conclusies, die men in oorlogstijd uit de afgeluisterde radioberichten kon trekken. Dat Nederlandsche kringen in Australië zich terdege van die gevaarlijke separatistische beweging rekenschap gaven, blijkt afdoende uit het Aneta telegram van 2-9-'44. Op het oogenblik, dat de Geallieerden op het punt stonden Brabant en Limburg binnen te vallen, bestond hierover geen twijfel meer. Het oogenblik kon toen niet al te ver meer af zijn, waarop wij aan de bevrijding van Indië zouden moeten medewerken. Men mocht dus verwachten, dat de Nederlandsche regeering in Londen niet bij de pakken zou neerzitten. Dan hadden toch in overeenstemming met de Geallieerden op militair gebied de meest doortastende maatregelen genomen moeten worden om in Indië krachtig op te treden. Bovendien had met dit alles rekening gehouden moeten worden bij het opstellen van het Civil Affairs Agreement met de Geallieerden, terwijl dit echter opgesteld is moeten worden *„onder het beeld van een toestand, geheel anders dan die, waar wij feitelijk zoo maar in zijn gerold"* zegt Minister Logemann in zijn rede van 7 Mei 1946 in de Tweede Kamer [1]).

En het is door die fout, dat aan den Engelschen opperbevelhebber als bezettende autoriteit een macht is toegekend, die zoo groot is, dat daaraan voor een groot deel de groote moeilijkheden waarin wij op Java en Sumatra verkeeren moet worden toegeschreven.

Door dit alles zijn geen krachtige en efficiente maatregelen genomen, ook niet toen Dr. van Mook in Januari 1945 van zijn reis uit Australië in Europa terugkeerde en het kabinet in Londen rapport uitbracht van zijn bevindingen.

Het is niet erg aannemelijk, dat het kabinet hier niet op zou hebben gereageerd, wanneer de Luitenant-Gouverneur Generaal de volle ernst van den toestand aan de Nederlandsche regeerig zou hebben blootgelegd en er op gewezen had, dat zich in Indië in den bezettingstijd een gevaarlijke separatistische be-

[1]) Handelingen van de Tweede Kamer 1945/46, p. 771.

weging had ontwikkeld. Want zoo bedenkelijk liet die toestand zich aanzien, dat het aan de Nederlandsche regeering als een ernstige nalatigheid zou kunnen worden aangerekend, indien zij de Geallieerden niet tijdig op de hoogte had gebracht van wat daar plaats greep.
Zeker, ook de Engelsche Intelligence Service ontving regelmatig die berichten. Maar van haar kon niet verondersteld worden, dat zij over dezelfde kennis van personen en toestanden beschikte als Dr. van Mook. En ook de Nederlandsche regeering, die in diezelfde positie verkeerde van ondeskundigheid moest geheel op zijn oordeel af gaan. Zoo rust de volle verantwoordelijkheid voor het nemen van de maatregelen die na de capitulatie op Java hadden moeten worden genomen op den Luitenant-Gouverneur Generaal. Er bestaat niet den minsten twijfel, dat de Londensche Regeering een eisch tot het nemen van krachtige maatregelen zou hebben ingewilligd, als hij gedreigd had anders zijn ambt neer te zullen leggen.

Intusschen is het noodzakelijk, dat de verklaring van Minister Logemann van 7 Mei 1946 in het licht van de volgende feiten wordt gezien:

Deze feiten, waarvan men zich ten deele aan de hand van de photo's kan overtuigen, zijn:

1. Dat de separtistische beweging op Java en de Repoebliek Indonesia op zuiver totalitairen grondslag staat. Tijdens den oorlog hebben Japansche propagandisten van groot formaat, waaronder Schimuzu de Japansche Goebbels, een inheemsche Hitler-Jugend georganiseerd, als een der hoofdpeilers van het Japansch-fascistische regime. Kinderen van 6 tot 8 jaar werden daar reeds bij ingelijfd en vormden korpsen, die men kan vergelijken met de Italiaansche Balila. De heele opkomende generatie, zoowel jongens als meisjes, werd systematisch volgespoten met blankenhaat, in het bijzonder gericht tegen Engelschen en Amerikanen, waarmede men als mogelijke invallers het meeste rekening meende te moeten houden. Dit blijkt afdoende uit de photo's met de voor zichzelf sprekende opschriften, uit het verbranden van beelden van Churchill en Roosevelt enz. Systematisch werd de rassensolidariteit van de volkeren van Azië en de rassenhaat gepredikt tegen alle blanke naties. En uit het oudere deel van de Hitler-Jugend werden de pemoeda's gerecruteerd, die zich thans schuldig maken aan de meest afschuwelijke wreedheden. De meesten van deze moordenaars zijn jongens van 16 tot 20 jaar.

2. Dat deze Japansch-fascistische republiek zich nog altijd handhaaft door middel van organisaties, die typische atributen zijn van een totalitair stelsel. Daartoe behooren o.a. de Kaibodan, het georganiseerde spionnensysteem van

1.3 millioen spionnen; het stelsel van kumi cho's of wijkhoofden, om de bevolking beter onder contrôle te houden, dat door de Japanners werd ingesteld; de barisan golok, georganiseerde speciale moordploegen om die personen te onthalzen, die het wagen om eenige sympathie voor blanken te betoonen.

3. Dat uit het gedrag van Ir. Soekarno tijdens en na de Japansche bezetting afdoende is gebleken, dat hij niet het hoofd kan zijn van een democratische republiek, maar leider is van een totalitair staatsbestel.

4. Dat door ir. Soekarno een man als Soetan Sjahrir op de voorgrond is geschoven als democratisch rookscherm, omdat hij geen collaborateur van de Japanners is geweest. Afdoende is echter bewezen, dat Soetan Sjahrir heelemaal geen democraat is. Want in zijn brochure „Onze strijd" (Mein Kampf?), geeft hij op p. 24 zijn ideëen ten beste over revolutionnaire partijvorming, die karakteristiek zijn voor de totalitaire ideologie. Maar ook werd hij in 1934 gearresteerd als bestuurslid van een communistischen mantelorganisatie, de P. N. I., die op een totalitair-revolutionnaire basis stond.

5. Dat in Indië na de capitulatie de hand is gelegd op Japansche propaganda-geluidsfilms, die op Java zijn vertoond en die zich thans in Holland bevinden, waarin het Japansch-fascistische systeem op Java waarvan Soekarno de ziel was, op afdoende wijze wordt gedemonstreerd. Waarom zijn deze films tot nog toe nooit in het openbaar in Nederland vertoond en heeft de Minister van Overzeesche Gebieden verboden om deze op de lezingen van Mr. Mas Slamet als bewijs van zijn betoog over het fascistische karakter der republiek af te draaien?

6. Dat het toch wel ernstig verwondering moet baren, dat een regeering, die samengesteld is uit de Nederlandsche Volksbeweging en de sociaal-democraten, die zich met de meeste kracht hebben verzet tegen het Nationaal-Socialisme, verzuimt het Nederlandsche volk volledig omtrent het Japansch-fascistische stelsel der Republiek Indonesia, die een loot is van denzelfden nationaal-socialistischen stam en zijn rassentheorie, volledig in te lichten.

Minister Logemann heeft verzuimd de Tweede Kamer en het Nederlandsche volk op een zoodanige wijze in kennis te brengen van het bestaan eener fascistisch separatistische beweging in Nederlandsch-Indië, dat iedereen zich daarover een duidelijk oordeel kan vormen.
Het is dan ook dringend noodig, dat de opvolgers van het Kabinet Schermerhorn deze feiten uit het politieke halfduister in het volle daglicht brengen.

In zijn antwoord aan de Tweede Kamer gegeven op 7 Mei l.l. heeft Minister Logemann ontkend, dat de Indische regeering een Stuw-politiek zou hebben gevoerd. De meening van de Commissie van Poll staat daar lijnrecht tegenover, welke meening volgens dat rapport onderstreept wordt door het grootste deel van de Nederlandsche gemeenschap in Indië.

Zou werkelijk bewezen worden, dat er van de zijde van den Luitenant-Gouverneur Generaal opzettelijk een Stuw-politiek zou zijn gevoerd, dan zou dit een zeer ernstige zaak zijn, gezien het feit, dat Dr. van Mook volkomen op de hoogte is geweest van het bestaan van een gevaarlijke separatistische beweging in Nederlandsch-Indië. Maar **ook** als dat niet het geval is geweest, zal **Dr. van Mook toch een aannemelijke verklaring moeten geven voor zijn gedragslijn.** Men kan veronderstellen, dat de Luitenant-Gouverneur Generaal gemeend heeft, dat de nationalistische leiders, die toch wisten, dat hij gedurende zijn heele Indische carrière sympathiek had gestaan tegenover de nationalistische beweging, hem met vertrouwen tegemoet zouden treden als hij terug kwam.
Dat op zichzelf is al een ernstige psychologische fout geweest. Als verwelkoming op Batavia vond Dr. van Mook bij zijn aankomst aldaar op de schuttingen de propagandaleuzen: *„De dood aan van Mook, de dood aan van der Plas."*

Maar er is nog een andere zeer ernstige politieke fout begaan.

De opgevangen radioberichten (zie Bijlage) zijn authentiek materiaal, dat voor een zeer groot deel door de Anglo-Amerikanen is verzameld. Onomstootelijk is daaruit komen vast te staan, dat het uitroepen van de Republiek Indonesia, als orgaan van het Japansche fascisme opzettelijk is geschied, om den oorlog van Japan tegen de Geallieerden voort te zetten door middel van zijn marionetten. Eveneens staat vast, dat deze marionet van de politiek van een Groot Oost-Azië, geen republiek is in den democratischen zin van het woord, maar een op Japansch-fascistischen leest geschoeid staatsorganisme. Maar hoe is het dan te rijmen, dat nog wel een Labour-regeering in Engeland, thans als bezettende macht kennelijk op de Nederlandsche regeering pressie heeft uitgeoefend teneinde de zoogenaamde republiek, die in werkelijkheid een loot is van den Japansch-fascistischen stam, te erkennen? Heeft de Nederlandsche regeering dit authentieke radioberichten-materiaal dan niet aan de Engelsche regeering en de UNO overgelegd. Of moet de verklaring van deze ommissie worden gezocht in het feit dat de Nederlandsche regeering Schermerhorn tot op den huidigen dag niet van dit materiaal heeft kennis genomen, omdat zij

niet wist dat het bestond? Dit laatste is moeilijk aan te nemen, daar Minister Logemann in de Regeeringsverklaring van 7 Mei l.l. uitdrukkelijk heeft erkend, dat hij dit wel kende.
Overigens is er toch in den tijd, toen deze bewindsman nog niet geheel op de hoogte kon zijn van het na de capitulatie van Japan verzamelde bewijsmateriaal, mondeling en schriftelijk contact geweest met Dr. v. Mook en het had dezen laatsten maar een enkel woord gekost om de aandacht der Nederlandsche regeering daarop te vestigen. Dit alles had toch zeker de positie van de Nederlandsche regeering èn in de Uno èn tegenover de Labour-regeering aanzienlijk versterkt. En waarom heeft de Regeering Schermerhorn, toen de Indonesische kwestie door de Russen in de UNO werd gebracht, er niet op gewezen, dat de Republiek Indonesia op Japansch-fascistischen grondslag stond? Hoe zou de UNO, die eenerzijds een zoo agressieve houding tegen het Franco-Spanje heeft aangenomen, anderzijds steun kunnen verleenen aan een Japansch-fascistische republiek? Want veel meer dan een politieke manoeuvre is het opnemen van Sjahrir en anderen die geen collaborateurs waren in het Kabinet toch niet. Uit alles blijkt afdoende dat Ir. Soekarno nog altijd het onmiskenbare hoofd der Republiek is. Bovendien kan men aan Sjahrir, die een Sumatraan is geen wezenlijken invloed toekennen op de Javaansche leiding in de Republiek. Dergelijke figuren als Sjahrir schuift men naar voren om het ware wezen der Republiek te camoufleeren. Deze handhaaft zich door terreur en kan dus geen democratie zijn.

Hoe het ook zij, het is dringend noodig, dat op al deze vragen een duidelijk antwoord wordt gegeven.

De gevolgen van het verzuim van Dr. van Mook, namelijk dat hij de Engelschen niet tijdig op de hoogte heeft gebracht van de gevaarlijke separatistische beweging, die zich op Java had ontwikkeld, zijn zeer ernstig geweest. De Engelschen zagen zich genoodzaakt om overhaast met een veel te kleine troepenmacht van 2000 man te landen, teneinde te voorkomen, dat tal van slachtoffers werden gemaakt onder de Nederlandsche geïnterneerden.
Hierin moet ook een van de oorzaken worden gezocht van het afschuwelijke optreden van de extremisten. Blijkbaar als de betrekkelijk lichte gevallen van wreedheden, vermeldt het rapport van Poll op p. 19 [3]) het openbranden van de buik van een inheemsche Christenvrouw met roodgloeiende ijzers, het ophangen van een meisje van 19 jaar met het hoofd naar beneden in een waterput, waarna deze werd dichtgegooid met aarde, zoodat het slachtoffer levend begraven werd. Daaraan moeten ook de aanvallen op het kamp bij Ambarawa en elders worden toegeschreven. En als de Japanners geen steun hadden verleend en tal van aanvallen hadden afgeslagen, zouden

[3]) Verslag van de Parlementaire Commissie Nederlandsch-Indië.

zeer velen in de geïnterneerdenkampen ten offer zijn gevallen aan de moordlust der pemoeda's.
Maar de terreur duurt nog altijd in onverminderde hevigheid op Java voort!
Voornamelijk als een gevolg van het Civil Affairs Agreement is het mogelijk geworden, dat de Engelschen een zoogenaamde neutrale houding aannamen tegen de Republiek Indonesia, waardoor de terreur en chaos met den dag erger worden. Zij zijn daardoor de hun door het internationale recht opgelegde verplichting om boven alles rust en orde te handhaven, als bezettende mogendheid niet nagekomen. **Op een en ander zal in een volgende brochure, welke in het Engelsch zal verschijnen, uitvoerig worden ingegaan.** Daaruit zijn de ergste wreedheden voortgekomen, waaraan de blanke, Chineesche en inheemsche bevolking nog altijd bloot staan. Dit moge niet alleen blijken uit het feit dat honderden Chineezen bij de bezetting van Zuid-Bandoeng zijn vermoord, maar ook uit de feiten, die bij een gerechtelijk onderzoek zijn komen vast te staan naar de verschrikkelijke slachting, die is aangericht onder de bewoners van het Indische Bronbeek bij Bandoeng, dat door Pemoeda's, (in dit geval waren er onder de medeplichtigen knapen van 16 jaar) werd uitgemoord.
Hoewel de ergste gevallen niet kunnen worden vermeld, spreken de volgende feiten voor zich zelf.

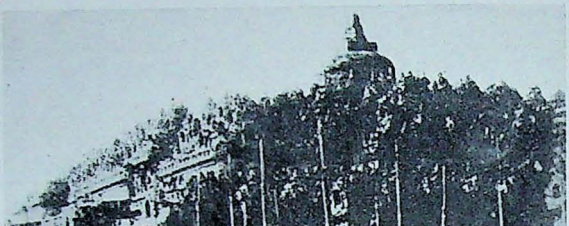
1. Een Europeesche vrouw werd gedood door haar eenvoudig in den letterlijken zin van het woord den nek om te draaien.
2. Sommige slachtoffers werden met benzine overgoten en levend verbrand.
3. Mannen werden de oogen uitgestoken en daarna gedood.
4. Vele slachtoffers werden als een kip geslacht.
5. Een vrouw werd aan de beenen opgehangen, waarna zij met het hoofd zoodanig tegen een steen werd gekwakt, dat de schedel verbrijzeld werd en de hersens er uit spatten.
6. Een man die levend begraven werd, maar zich uit zijn graf had weten te werken, werd door de Pemoeda's den buik opengesneden en daarna opnieuw levend begraven.

Voorts werden de volgende feiten photografisch vastgelegd.

1. Uit het Antjol kanaal bij Batavia werden lijkjes opgevischt van kinderen van 3 tot 4 jaar met gebonden handen en voetjes, die als jonge katten verdronken waren.
2. In het kanaal werden de zwaar verminkte lijken van vrouwen gevonden.
3. Op de vuilnisbelten van Batavia werden de lijken gevonden van meisjes van ongeveer 9 jaar, die dood waren gevioleerd.

De pemoeda's of Javaansche Hitler-Jugend van 16—18 jaar worden door een Japansche instructeur onderwezen in het gebruik van Samoerai-zwaarden om hun slachtoffers te onthoofden.

Een Kamikaze of zelfmoordbataljon van kinderen van 14—16 jaar, met de Boroboedor op den achtergrond.

Wanneer zal aan dit alles dat erger is dan wat ooit in Bergen Belsen, Dachau enz. heeft plaats gehad, een einde worden gemaakt?

Men kan de vraag of de Luitenant-Gouverneur Generaal al dan niet getracht heeft op dictatoriale wijze in Indië een Stuwpolitiek te voeren gevoegelijk buiten geding laten bij het beoordeelen van de vraag **of deze bewindsman wel getoond heeft geschikt te zijn voor het ambt, dat hij bekleedt.** Afdoende staat vast, dat Dr. van Mook op de hoogte is geweest van het bestaan van een gevaarlijke separatistische beweging. Hij heeft dit reeds in September 1944 geweten, terwijl de doelstelling van den Japanschen bezetter bij het doen van de onafhankelijkheidsbelofte hem bekend was. Desondanks zijn door hem geen krachtige maatregelen genomen, heeft hij ook later de adviezen van de geïnterneerden op Java niet willen aanhooren.

Door dit alles na te laten heeft hij het mogelijk gemaakt, dat de separatisten, gebruik makende van de door den Japanschen bezetter georganiseerde terreurorganen, de macht op Java in handen kregen. Hierdoor werd iedere poging tot toenadering van de goedwillenden, waartoe de overgroote massa van de bevolking behoort, tot het wettige Nederlandsche gezag, onmogelijk gemaakt.

Door den Luitenant-Gouverneur Generaal zijn fouten gemaakt, die catastrophale gevolgen hebben gehad niet alleen voor Indië, maar ook voor het prestige van het heele Koninkrijk. Daarmede heeft Dr. van Mook afdoende zijn ongeschiktheid voor zijn tegenwoordigen rang bewezen. Levens van vrouwen, kinderen en mannen in de geinterneerde kampen zijn door het niet tijdig nemen van geëigende maatregelen door hem in gevaar gebracht.

Dáárom

dient de Luitenant-Gouverneur Generaal Dr. van Mook wegens bewezen ongeschiktheid voor zijn ambt ontslagen te worden.

BIJLAGE I

Benoemd tot adviseur van het Japansche Militaire Gezag op 6-10-43.

Ir. Soekarno, Voorzitter van de Poetera beweging tot adviseur van het Departement van Algemeene Zaken.

Prof. Raden Soepomo, lid van het Hooggerechtshof van Nederlandsch Indië, tot adviseur van het Departement van Justitie.

M. Prawoto, Oud-lid van den Volksraad en lid van de P.P.B.B., de vereeniging van inlandsche B. B. ambtenaren, tot adviseur van het Departement van Economische Zaken.

Praboe Mangkoenegara Mochter, oud Volksraadlid, tot adviseur van het Departement van Verkeer en Waterstaat.

Mr. Mohammed Yamin, Oud-lid van den Volksraad tot adviseur van het Departement van Publieke Voorlichting.

Mr. Soewandi, onderwijs specialist, tot adviseur van het Departement van Onderwijs.

Dr. Obdoel Rashid, Oud-lid van den Volksraad, lid van de Nationale Fractie van dien Raad, tot adviseur van het Departement van Volksgezondheid.

In December 1944 werden verder tot adviseurs benoemd:

Raden Pandji Soeroso, Oud-lid van den Volksraad, vice-president van de Malang Hokokai, later onder-voorzitter van het Voorbereidingscomité voor de Onafhankelijkheid tot adviseur van het Departement van Algemeene Zaken.

Mr. R. M. Sartono, oud bestuurslid van de Perhimpoenan Indonesia, van de Partai Nasional Indonesia en later voorzitter van de Partindo, voorzitter van de Java Hokokai, tot adviseur van het Departement van Economische Zaken.

Ki Hadji Dewantara, leider van de Java Hokokai, leider van de Taman Siswa beweging tot adviseur van het Departement van Binnenlandsche Zaken.

Raden Boentaran Martoatmodjo, Directeur van de C. B. Z. te Semarang, lid van de Parindra, leider van de Semarang Hokokai tot adviseur van het Departement van Binnenlandsche Zaken.

Mr. R. P. Singgih, advocaat te Solo, oud-lid van Boedioetomo, van de Partai Nasional Indonesia, de Parindra en de Perhimpoenan Pakempel Ngadjoekdjakerta, bekend nationalist tot adviseur van het Departement van Arbeid.

R. Oto Iskander di Nata, Oud-lid van den Volksraad, voorzitter van Pasoendan, hoofdredacteur van het dagblad „Tjahaja", lei-

Churchill, Roosevelt en van der Plas (de pop, die dezen laatste moet voorstellen, is niet meer te zien) door Soekarno tot den brandstapel veroordeeld.

Optocht met een banier waarop geschreven staat: „Amerika kita strika. Ingris kita lingges." „Amerika zullen wij platstrijken. Engeland zullen wij met koevoeten afbreken." („Ausradieren" zei Hitler)

De Javaansche Hitler-Jugend van ± 6 jaar, zooals de Italiaansche Balila.

der van de Java Hokokai, tot adviseur van het Departement van Publieke Voorlichting.

Samsi Kartowidagda. Hoofdambtenaar bij het Departement van Financiën, tot adviseur van het Departement van Binnenlandsche Zaken.

Soekardjo Wirjapranata, Oud-lid van den Volksraad, oud-voorzitter van de Fractie Nasional Indonesia, bestuurslid van de Barisan Pelopor, hoofd-redacteur van de Asia Raja, tot adviseur van het Departement van Jeugdbelangen.

R. Abikoesmo Tjokrosoejoso, architect, lid van de Parindra, leider van de Java Hokokai, jongere broeder van Tjokroaminoto, voorzitter van de Partei Sarikat Islam Indonesia, tot adviseur van één der departementen (naam niet verstaan door de radio).

Dr. Sanoesi Kartawidjaja, lid van de Partai Nasional Indonesia van de federatie van politieke partijen R.P.P.K. I, promotor van de Bank Nasional Indonesia tot adviseur van het Departement van Financiën.

K. R. M. Toemenggoeng Woerjadiningrat, vroeger voorzitter van Boedi Oetomo, later lid van de Parindra.

Drs. Mohammed Hatta, bekend nationalist.

Leden van den Centralen Raad:

Soeriakartelegawa, regent van Garoet, lid van de P.P.B.B.

Boediarto, oud lid van de Partai Nasional Indonesia.

Mr. Sartono (zie boven), verdediger van Ir. Soekarno bij diens proces.

Dr. Boentaran Martoatmadja (zie boven).

Raden Pandji Soeroso (zie boven).

Hadji Hadikoesomo, Mohammedaansch leider, voorzitter van Mohammadiyah. Maakte samen met Soekarno een reis naar Japan en werd later door den Japanschen keizer gedecoreerd.

Oto Iskandar di Nata (zie boven).

Dr. Radjiman Woerjadiningrat, Solosch arts, lid van de Parindra, voorsteller van de motie „leven en sterven met Japan", voorzitter van de Commissie tot Voorbereiding tot Onafhankelijkheid van Indonesia.

Ir. Soekarno.

Mohammed Hatta.

Soetia Sendjaja, prominent lid van Pasoendan.

Kiai Hadjo Mas Mansoer, vroeger voorz. van Mohammadyah.

Dr. Tjipto Mangoenkoesoema, de nestor der Javaansche nationalisten.

Ki Hadji Dewantara (zie boven).

Samsi Kartowidagda (zie boven).

Soekardja Wirjapranata (zie boven).

Prof. Dr. Hoesein Djajadiningrat, oud lid v. d. Raad van Indië.

Abdoel Rashid (zie boven), broeder van Soeangkoepon, oud-Volksraadslid.

Raden Samsoedin, bekend nationalist, lid van de Parindra.

Oei Tjong How, zoon van Oei Tjong Ham, Chineesch millionair te Semarang, niet te verwarren met Oei Tjong Hoei een beruchte Chineesche schavuit.

Mr. Soeratman, nationalist die de stelling verkondigde in de vijfde zitting van den Centralen Raad, dat ieder huis in een vesting moest worden herschapen op Java.

Verder de nationalisten van mindere bekendheid zooals **Marsoeki Mahdi, Arif, Roeslan Wongsokoesomo, Raden Samsoedin,** voorzitter van de Drie A's vereeniging" en een der eerste overloopers, de Chineezen **Wang Sung Chiang, Li Chun To, Chao Sui.**

Soekardja Wirjapranata (zie boven).

Koesoemo Oetoyo, Voorzitter van Boedi Oetomo, Oud vice-voorzitter van den Volksraad.

De eenige Javanen die tot Provinciale Gouverneur benoemd zijn:

Mas Soetarjo Kartohadikoesoemo, tot gouverneur van Bogor. Hij was Oud-lid van den Volksraad, voorsteller van de bekende petitie Soetardjo aan den Staten Generaal, voorzitter van de P.P.B.B.

Raden Toemenggoeng Soerya, gouverneur van Bodjenogro.

Opgevangen berichten

door de Anglo-Amerikaansche luisterdiensten tijdens den oorlog.

Melbourne 8-9-'43.

Soekarno zegt in antwoord op een rede van Generaal Harada:

> *By proclamation the direction we must pursue is made clear to us. In the final analysis Japan's victory is our victory and there is no other road for us to follow than that of co-operation. Victory is our only goal and even if we were killed we have to join the proclamation.*

Tokyo 7-9-'43.
Verklaring van den Japanschen premier **Koiso** in den Japanschen Rijksdag:

> *I hereby declare Japan will in the future give independence to the people of the East-Indies in order to ensure their permanent happiness and well-being.*

Tokyo, Domei, Home Service 9-9-'43.

> *Japan will create a situation in order to make it appear the Allied Forces come not as liberators of an oppressed people, but as invaders in a free and independent country. If the Allies nevertheless continue to fight for the maintenance of the Dutch Empire they will automatically become aggressors and make an enemy of the Indonesian population, who can be expected to fight hard for the preservation of their independence.*

Aneta, Nathan Broch, Aneta Staff correspondent, Melbourne meldt op 11-9-44:

> *Netherlands circles in Australia however do not underestimate the possible war repercussions of the Japanese independence offer. They even go so far as to say that the Japanese move constitutes a deliberate attempt to thwart the political future of the Netherlands East Indies as an equal partner in the Netherlands Commonwealth of nations as outlined in Queen Wilhelmina's historic speech of 7-12-42.*

Federal Communications Commission, San Francisco, Daily report, meldt uit Djakarta (Batavia) te hebben opgevangen op 9-9-'44 uit een rede van Soekarno waarbij hij bedankt voor de belofte van onafhankelijkheid van Indië in de toekomst:

> *„that there are two reasons to co-operatie with Japan in her successful prosecution of the Greater East-Asia War. One is to crush Anglo-American imperialism. The other*

is to strive after the G.E.A. War for the construction of a co-prosperity sphere. To this objective we Indonesians have risen as one man. To-day's anouncement has unfolded before us a paradise filled with hope".

F.C.C. Daily reports 29-1 tot 4-2-'44 over de zitting van den Adviseerenden Centralen Raad.

Uitspraken van verschillende leden:

Soetima Sendjaja.

It is unworthy to Moslems to sit back and let others do the fighting.

Soeriakartalegawa, regent van Garoet, Oud-Volksraadlid.

„To adopt an attitude like a frog, which lives both in the water and on the land must be regarded as poisonous .... a person who does not actively co-operate with Japan is a person working in the interest of the enemy".

Tokyo, 18-8-'44. Gedeelte uit de „live and die resolution" van **Dr. Radjiman Woerjadiningrat:**

„The members of the Central Council voiced their fiery determination to bend all efforts possible for final victory and to live and die with Japan".

Bandoeng, 12 tot 14 November 1944.

De volgende leden legden in de zitting van November '44 de volgende verklaringen af:

Marsoeki Mahdi:

„Now that the enemy has reached the outer defences of the fatherland there is no time left for conscription. I therefore propose militairy training for alle sections of the community".

Arif:

„Central Council members should not talk but play an active part in the fight".

Mr. Soeratman:

„Each home must be made into a fortress and every man must have a weapon simple and sharp."

Koesoemo Oetoyo:
Oud-ondervoorzitter van den Volksraad stelt voor dat:

„guerillabands should be formed in the villages throughout Java under the command of Japanese officers and equipped with rifles."

Soekardjo Wirjapranata:

stelt voor: *„the leaders of these guerillabands should be the leaders of the people."*

Boentaran Martoatmodjo:

„Many decisions taken in the previous sessions should again be considered. Bandoneg radio quoted him in saying „many of the decisions, including the unification of the different races, the establishment of the new economic system the mobilisation of manpower and faith in the Japanese army in defending the Fatherland should be reconsidered".

Raden Pandji Soeroso:

„It would still be better for us if the Java Public Service Associations (the Hokokai) should co-operate with Masjoemi (a Moslem Association)".

F.C.C. 27-11-'44.

De volgende „five guiding rules" worden door den Centralen Raad aangenomen. Dit zijn de zoogenaamde **„Banjo dodai"** of **„vijf souvereine fundamenten".**

1. *We shall with the other East Asiatic Nations live or die together with Dai Nippon and we will make our sacrifice willingly, knowing that the present war is to vindicate peace and justice.*
2. *We shall establish a united, independent sovereign, just and prosperous nation which shall endeavour to be a worthy member of the Great East-Asia Co-prosperity Sphere....(words missing).... of Dai Nippon's noble and benevolent attitude.*
3. *We shall endeavour with utmost energy towards attaining our glory by preserving and developing our regional culture and civilisation by promoting Asiatic culture and by digesting worldculture in general.*
4. *By preserving the brotherly spirit with the other East Asiatic Nations we shall serve our fatherland with the utmost strength and devotion of the Almighty.*
5. *We shall strive with burning zeal for eternal world-peace based upon international morality according to the „Hakka ichiu" (world family) principles. This is the principle that all nations of the world must be accorded their proper place in ascendence with their virtue...(wordt missing)... within the framework of a worldfamily of which the Great East-Asia Co-prosperity Sphere is a ..?.. part.*

KEMBALI SEBELUM TGL. :

(DATE DUE)

.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....

Druk: „De Hofstad", Den Haag